УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
98/15.05.2025

СТАНОВИЩЕ

От: **доц. д-р арх. Гергана Наскова Стефанова**
Департамент „Архитектура“, Нов български университет (НБУ), професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия

за: **дисертационен труд** за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
в професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научно направление „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“

автор: **арх. Христо Станкушев**
докторант към катедра „Жилищни сгради“ УАСГ

научен консултант: **доц. д-р арх. Милена Нанова**
с дисертационен труд на тема:

Локална идентичност на българската жилищна архитектура

от началото на 21в

Становището е изготвено според въз основа на заповед **№ 300/02.04.2025 г.** на Ректора на УАСГ.

1 Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Основен обект на изследването са жилищните сгради в най-новата българската архитектура: периода 2001-2023 г, с цел откриване и формулиране на общи принципи на локална идентичност. В изследването са обхванати еднофамилни и многофамилни жилищни сгради, като авторът ги е групирал по местоположение: градски, извънградски, морски и планински. Предмет на изследването не е масовото строителство, а характерни архитектурни примери, прецизно подбрани по избрани от автора критерии, доказващи научния подход на изследването.

2 Актуалност на темата

Темата е избрана заради важността на локалната идентичност не само в архитектурата, но и в останалите изкуства. Установяването ѝ показва до голяма степен и посоката на развитие на българската архитектурата и култура. „Крехкото“ изграждане на българска архитектурна идентичност е проследено в жилищните сгради от последните две десетилетия. Дисертацията доказва тази теза с анализ на примери от еднофамилни и многофамилни жилищни сгради от различни места в България, с разнообразен архитектурен контекст, с различна морфология и използване на различни материали и съвременни технологии.

Темата е актуална и заради липсата на адекватна критика на ставащото в архитектурата в момента, наличието на една по-скоро „затихваща“ критика на съвременната българска архитектура и в частност тази на жилищните сгради (липса на списания за архитектура и интериор, преустановяване на работата на сайтове с критични текстове и др.). Затова необходимостта от обобщаването на характерните примери за идентичност и различни влияния в съвременната жилищна архитектура в България е особено належаща.

3. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Основна цел на изследването е откриване и формулиране на **общи принципи на локална идентичност** в най-новата българската архитектура (периодът 2001-2023г), както и *„последващото ми структуриране и детайлно йерархично дефиниране“.*

Изследването е „стъпило“ върху исторически преглед и анализ по темата за идентичността на българската архитектура през различните периоди от Освобождението да началото на 20 век (глава 2). Изследвано е и влиянието на нормативната и законова база, както и състоянието на градската среда, като важна предпоставка за архитектурния образ и силует на града.

Следва детайлният анализ на контекста на архитектурата от изследвания период, като основа за по-нататъшните изследвания е и паралелът с проблемът на идентичността в другите изкуства: литература, визуални и приложни изкуства. Направен е анализ на идентичността в архитектурата в световен мащаб.

В глава трета е същинското изследване на конкретни примери в три посоки: контекст-морфология-материалност. За избора на примерите е направена специфична критериална система за оценка. Следва синтезиране на принципите по които се изгражда новата локална идентичност (глава 4), като професионалните скици (20 авторски схеми) на арх. Станкушев ясно илюстрират доказваната теза. Таблиците (също авторски) по нагледен начин доказват постепенното възникване на характерен архитектурен език и разпознаваем почерк на отделните бюра, като зародиш на създаването на локалната архитектурна идентичност. Последната глава 5 (съдържаща изводи и заключения) обобщава направените анализи и стига до извода: *„че новата българска жилищна архитектура е в период на сравнително **хаотично развитие с посока нормализация** и системно утвърждаване на международно призната архитектура.“*

Методология и методика на изследване

За постигане целите и задачите авторът прилага комплексен подход, базиран на широка гама от научни методи, използвани гъвкаво самостоятелно или в комбинация. Избраната методика на изследване съответства на целта и задачите, които докторантът си е поставил като например: анализ на локалния, международен и исторически контекст, в който са поставени изследваните примери от разглеждания период;
Въведена е също така матрица контекст-морфология-материалност с цел систематизиран анализ на сградите в цялост, но и в частност на отделни техни елементи.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приемам посочените научни приноси в труда по начина, по който са формулирани от докторантът. Той правилно ги е обобщил в *две основни групи: научно-приложни и професионално-приложни приноси.*

Приносите имат различна степен на тежест, като според мен най-важните от научните са:

- въведена е критериална рамка за избор на примерни проекти;
- въведена е матрица на анализ на примерите;

- проведен е систематизиран анализ на съвременната българска жилищна архитектура;
- синтез и класификация на обобщени и специфични принципи

приложни приноси:

- за архитектурното образование - в обучителния процес на студенти и докоторанти по архитектура с цел запознаването им със съвременните тенденции и процеси в България.
- За архитектурната практика – за архитекти проектанти, но и за специалисти от други области - например изкуствоведи, историци, социолози и др. за които процесите (свързани с идентичността) в съвременната архитектура и изкуство са предмет на изследване;

5 Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е декларирал общо шест публикации: три самостоятелни научни публикации и три в колектив, като всички са свързани с темата на докторантурата.

Публикации на автора:

- Станкушев, Х. "Локална идентичност на новата българска планинска къща от началото на 21 век", Годишник УАСГ, 2024
- Станкушев, Х. "Нова архитектура на българската къща", Списание Градът, 2024
- Станкушев, Х., Христов, Е. и Ботев, С. "Архитектурният облик на детството: Какви детски градини искаме?", тоест, 2025
- Станкушев, Х., Христов, Е. и Ботев, С. "Архитектурата на образованието: Уроци от историята на детските градини в България", тоест, 2025
- Станкушев, Х. "С мисъл за София", Списание Архитектура, 2016
- Янчев, П. и Станкушев, Х. "София - град за всички", Списание Гранта, 2016

6 Мнения, препоръки и бележки

Докторантът демонстрира обширни познания и ангажирано лично отношение към разглеждания проблем. Дисертационният труд показва едно задълбочено изследване, основаващо се на изключително прецизно подбрани примери, от

цялата страна, обхващащи еднофамилни и многофамилни жилищни сгради изследвани по споменатата матрица - контекст-морфология-материалност. Представена е богата библиография с източници на няколко езика. Взети са интервюта от авторите на изследвните примери. Използваната литература е добросъвестно и коректно цитирана. Впечатляващи са и илюстрациите – фотографии, планове, разрези и скици (авторски скици на арх. Станкушев) и таблици, онагледяващи процесите в най-новата жилищна архитектура на България.

Препоръката е насочена към комуникирането на постиженията в труда с архитектурната професионална общност – публикуване на дисертацията или отделни глави в архитектурни списания, както и добавяне на още повече планове и разрези на изследваните примери.

7 Заключение

Идеята на представената разработка е необходима и актуална. Тезата е защитена аргументирано и убедително. Поставените цели са постигнати.

Дисертационният труд показва обширни теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания на докторанта.

Изследването допринася за прилагането на научни постижения в практиката, обогатяването на съществуващи знания и допълването на учебни програми.

Като член на научното жури давам положителна оценка на дисертационния труд и гласувам за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“ в професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“ на арх. **Христо Станкушев**.

София, 14 май 2025 г.

.....

(доц. д-р арх. Гергана Стефанова)